

JACHIN'S BROCHURE-REEKS No. 14

De oorlogsverhalen in de Bijbel

door Ds A. DONDORP

1948

JACHIN'S UIGEVERSBUREAU
NAAMLOZE VENNOOTSCHAP W. D. MEINEMA
DELFT

De Oorlogsverhalen in de Bijbel

door Ds A. DONDORP

Het bestuur van Jachin heeft mij gevraagd vanmorgen te spreken over de oorlogsverhalen in het Oude Testament.

Het gaat U natuurlijk niet om die geschiedenissen op zichzelf, maar om de vraag, hoe die *verteld* moeten worden aan de kinderen van de Zondagsschool. Een onderwerp dus, dat midden uit de practijk van ons werk is genomen. Want telkens komt gij voor de vraag te staan: wat moet ik toch beginnen met al die gruwelijke historiën van vechten en doodslaan, uitmoorden en afslachten, zoals we die meer dan eens tegenkomen in het Oude Testament.

Niet alleen de gruwelen, die Gods volk lijden moest: de joodse jongetjes in Egypte, de kindermoord in Bethlehém enz., maar ook de ontzettende strafgerichten, die Israël heeft uitgevoerd: Pharao in de Rode Zee, de mensen van Jericho, de Kanaänieten ten tijde van Jozua, de Baälpriesters op Karmel enz. Gerichten, die Israël *zag*, omdat de hand des Heren het rechtstreeks deed en gerichten, die Israël voltrok met eigen handen op 's Heren nadrukkelijk bevel.

Daarbij komen dan nog allerlei afzonderlijke episoden, zoals de moord op de slapende Sisera en zo menige historie uit de Richteren tijd en uit de periode van David, met zijn ruwe officieren.

De vraag, die op ons af komt is kortweg deze: Wat moeten wij daar nu mee?

Met al die oorlogsverhalen op de Zondagsschool?

Hoe moeten wij daar nu van *vertellen*?

Want onze bedoeling is toch immers de kinderen van de Here Jezus te vertellen! En hun het Evangelie bekend te maken van Gods genade!

Dat is de kracht tot zaligheid voor een ieder, die gelooft.

Het gaat ons niet om allerlei mooie, spannende verhalen, of om onze kinderen ook eens een prettig uurtje leerzaam bezig te houden, doch het is ons begonnen om de combinatie: *Kind en Evangelie*.

We vertellen uit de bijbel. En van die bijbel geloven we,

dat God daarin aan het woord is — niet om ons allerlei dingen mede te delen over heel vroeger, maar om Zichzelf bekend te maken in Jezus Christus, de Zaligmaker der wereld.

Dit klemt nog des te meer omdat wij allerhande kinderen voor ons zien zitten.

Ook kinderen uit gezinnen, die van Gods Woord en Dienst zijn vervreemd.

Voor hen is wat zij bij ons te horen krijgen vaak het enige in hun leven, dat met Christus verband houdt.

Wij mogen het Evangeliserende karakter nooit uit het oog verliezen. Trouwens ook onze eigen kinderen; de jongens en meisjes uit christelijk milieu moeten het *Evangelie* horen! Daar gaat het ons om in de bijbelse vertelling.

De vraag is dus deze: hoe brengen wij het Evangelie door middel van de vele oorlogs- en gruwelverhalen, die de bijbel ons meedeelt.

Oorspronkelijk had de Zondagsschool een ander doel. Ze was veel meer sociaal gericht.

De kinderen der armen, die heel de week in mijnen en fabrieken een hongerloontje verdienden, werden door Robert Raikes op de Zondag verzameld om ten minste een paar woorden te leren lezen en schrijven. Dat deden Raikes en zijn volgelingen, gedreven door liefde tot de Here Jezus. Deze sociale bewogenheid was een vrucht van het Evangelie en als zodanig ook een prediking van de Christus in die boze wereld van het liberale kapitalisme.

Later — toen de kinderarbeid werd beperkt en de sociale verhoudingen iets verbeterden, kreeg de Zondagsschool een heel ander cachet.

De openbare scholen leerden de kinderen wel uitstekend lezen en schrijven — maar over de Christus, de Zaligmaker, moest in verband met de neutraliteit worden gezwegen. Op de meeste openbare scholen werd geen bijbelse geschiedenis meer verteld.

Toen — dat is nu net 100 jaar geleden, begon men in ons Vaderland — vooral in de kringen van het „reveil” — op Zondag aan de kinderen van de volksschool bijbelse geschiedenis te vertellen en zo kwam de Zondagsschool in dienst te staan van de *directe* verkondiging van het Evangelie.

Wel is door de opkomst en de uitbreiding van het Christelijk onderwijs de situatie weer heel anders geworden — maar in de kringen van Jachin wordt beseft, dat wij niet tevreden mogen

zijn met alleen aan onze eigen kinderen het Evangelie te verkondigen, doch dat wij als christenen —, als Kerk van Christus, verantwoordelijk zijn voor heel het volk en voor *alle* kinderen.

Zodoende hebben wij in onze Zondagsschool niet alleen nog steeds een zeker sociaal element, maar houden we ook een heel sterk evangeliserend karakter. Terwijl alleen de naam, Zondagsschool nog herinnert aan de allereerste oorsprongen.

Ik haalde dit even op — in het kort, om te onderstrepen, wat ik in het begin reeds zei: het gaat ons in onze bijbelse vertelling om de verkondiging van het Evangelie van Jezus Christus.

Daarom vertellen wij de kinderen uit de bijbel.

Ten eerste, omdat het *kinderen* zijn, aan wie we iets alleen vertellende duidelijk kunnen maken.

Ten tweede, omdat de geschiedenissen, die we vertellen, het Evangelie metterdaad bevatten. Het gehele Evangelie.

Het is allerm minst onze bedoeling om de historie van het volk Israël toch vooral bekend te maken, met de oorlogen, die er gevoerd zijn, de helden, die zich hebben onderscheiden, de drama's, die zich hebben afgespeeld enz.

Wie niet meer dan dat beoogt, zal telkens weer botsen tegen het feit, dat de bijbel zich daarvoor niet leent.

De bijbel laat ons telkens in de steek, wanneer we een afgesloten geschiedenis zouden willen vertellen. Er vallen telkens allerlei hiaten en er zijn tal van zeer belangrijke vragen op historisch gebied te stellen, die geheel *onbeantwoord* moeten blijven.

We hebben ons wel zowat een voorstelling van een en ander gemaakt, doch wie dieper op de dingen ingaat, stuit op allerlei onzekere en onbekende zaken. Het is duidelijk, dat de bijbel zich er tegen verzet gebezigd te worden als bron voor de kennis van een interessante, heel oude geschiedenis.

Maar in de bijbel is God aan het woord. In heel die bijbel. Dus ook in de vele en velerlei oorlogsverhalen is Zijn Woord en dat wil tegen ons en tot onze kinderen bepaalde dingen *zeggen*. Waarlijk wat meer, dan dat er toen en toen dit en dat gebeurd is!

De Catechismus noemt in antw. 19 alles, wat het Oude Testament ons meedeelt: Evangelie.

De Here Jezus heeft ook in al die geschiedenissen, die wij aan onze kinderen vertellen, in de oorlogsverhalen niet uitgesloten, Zichzelf herkend en Zijn programma gevonden.

Wat interesseert ons de historie van een oud semietisch volkje op zichzelf? Wat heeft het voor zin de oorlogsverhalen van de joden tot in den treure — van generatie tot generatie te vertellen?

't Enige, dat dit alles belangrijk maakt is het feit, dat dit oude volk het volk van God was. En dat in de geschiedenis van dit volk het Evangelie werd voorbereid. En dat dit Oude Testament niets minder was, dan de handleiding voor het werk, dat Jezus Christus in de wereld deed en doen zal.

Zullen wij dat werk verstaan, dan zullen we zeer nauwkeurig moeten luisteren naar wat God in dat Oude Testament heeft te zeggen.

Het Oude Testament is een door en door christelijk boek.

Ook de oorlogsverhalen zijn vol van Christus en Zijn werk.

Als dat niet zo was, dan voelde ik althans er niets voor onze kinderen dat alles te vertellen. Zo min als ik de kinderen des Zondags van de straat haal om hun te vertellen van de strijd om Troje of van de Punische oorlogen der Romeinen.

Ik herinner me uit de tijd der Duitse bezetting vele gesprekken met Joden, die dit christelijk karakter van het Oude Testament fel bestreden. Ze vonden het een grote aanmatiging, dat wij hun heilige boek annexeerden voor Christus. Doch als me één ding toen duidelijk is geworden, dan was het wel de onmogelijkheid om aan het Oude Testament een andere zin te geven, dan deze zin van Christus — dan deze mening van de Heilige Geest, die altijd en overal van Christus getuigt.

Zonder dat Evangelie is het Oude Testament een mislukte beschrijving van de geschiedenis van Israël. Een boek zonder kop of staart en vol hopeloze tegenstrijdigheden.

Het kan voorts ook niet onze bedoeling zijn om aan de kinderen alle bijzonderheden, alle feiten, alle namen uit het Oude Testament te leren en heel die inhoud in hun geheugen te prenten.

Welbewust slaan we bepaalde gedeelten *over*. Ik denk b.v. aan de boeken Spreuken en Prediker.

Hier speelt ook de leeftijd der kinderen een rol.

Bepaalde delen van het Oude Testament zijn b.v. voor Gods volk van de oude dag van veel groter betekenis geweest als Woord van God, dan voor ons nu.

Ook daar zat wel het Evangelie in! Zelfs zeer rijk!

Ik denk aan de ceremoniële wetten, die ons de verzoening

prediken. En aan de burgerlijke wetten van Mozes, die het vreugdevolle leven in Gods Rijk beschrijven. Ook aan de geslachtslijsten, die Gods trouw van kind tot kind verkondigen. Enz. Doch het meeste daarvan slaan we over en doen al vertellende een greep.

De dominees preken ook lang niet overal over. Want het is waarlijk niet eenvoudig om uit elk onderdeel van het Oude Testament het Evangelie af te lezen. Dat geldt natuurlijk nog veel meer met het oog op onze kinderen. Vooral bij hen, die voor het eerst de dingen van het Evangelie horen of nog heel in het begin staan.

Er zijn ook allerlei details, die weinig „ter zake” dienen. Tot de zaak van het Evangelie.

De bijbel is een *levend* boek. En is op organische wijze ontstaan. In een fabriek zijn geen overbodige raderen. In een wetboek staan ook geen bepalingen, die desnoods gemist kunnen worden. Maar het levende leven is altijd overvloedig.

Zo zijn er ook stukken in de bijbel, die — als ge ze uit het geheel los maakt weinig te zeggen hebben. Alleen *in de bijbel* hebben ze hun betekenis.

Het is een kinderachtige sport om in de bijbel alles even belangrijk voor te stellen en de vraag te stellen, wat de Here tot ons te zeggen heeft in het feit, dat het dienstmeisje bij Johannes Marcus thuis, Roosje heette.

En zo zijn er veel meer dingen, ook in het Oude Testament.

In de boeken Kronieken en Koningen is veel beschrijving van toestanden en gebeurtenissen, die behoorden tot het Oosterse leven toen ter tijd — interessant op zichzelf, maar met het Evangelie hield het slechts een verwijderd verband.

Daarom houden we de grote lijn in het oog. De lijn van de Here Jezus en het Rijk van God.

Laten we oppassen, dat we door de aandacht voor de bomen op zichzelf, het bos niet uit het oog verliezen.

We vertellen tenslotte aan kinderen! En we hebben dus te rekenen met een kinderlijke bevassing.

Het is helemaal niet erg, als ze het verband van een bepaalde geschiedenis met een vorige vertelling niet precies begrijpen. Als hun het Evangelie maar duidelijk wordt in elke vertelling. en als ze maar over de Here Jezus horen. Telkens weer, opdat zij God de Here recht leren kennen, liefhebben en dienen.

Door het wonder van Gods Geest, die werkt in uw vertelling. Want het geloof is uit het gehoor.

In het referaat, door mij gehouden te Scheveningen in 1938 voor de Zondagsschoolvereniging Jachin en in iedere schets, die in het maandblad voor de Evangelisatie, „Witte Velden” verschijnt, betoog ik, dat we in elke vertelling hebben te zoeken naar het verband der geschiedenis met de Christus.

In heel de bijbel staat eigenlijk maar één enkele geschiedenis. Dat is die van Jezus Christus.

Wat nu de oorlogsverhalen betreft, meen ik, dat de lijn, die we zoeken, hier niet moeilijker te vinden is dan elders.

Doch we moeten wel ter dege onderscheiden. Zeker niet alle oorlogen van Israël waren oorlogen des Heren.

Ik stel voor, dat we om te beginnen onderscheid maken tussen aanvallen, waar Gods volk aan bloot stond, en aanvallen, die Israël op hoog bevel moest ondernemen.

De vijandschap der heidenen tegen Israël als volk van God was een rechtstreekse vijandschap tegen Israëls God.

Heel duidelijk wordt dat in de historie van Egypte's Farao! De vijandschap der Edomieten (Ezau) en van de Filistijnen was ook vol van het anti-christelijk woelen en wroeten van de Satan, die Gods gangen in de historie tegenwerkte.

Duidelijk komt dat uit in Saul, die de Messias, de gezalfde Koning, die Israëls God gegeven had, vervolgde.

Als ge daarvan vertelt, moet ge vertellen van het lijden van onze Here Jezus Christus. En als ge vertelt van de Nijl, dat grote graf in Egypte, vertel dan van Gods Zoon, die begraven werd in de dood.

Zeg over dat eigenlijke niet maar een paar woorden tot slot in een toepassing, waar alle spanning uit is, —maar begin met dat eigenlijke. En vlecht het dan voortdurend door uw vertelling heen.

En als Israël door de Rode Zee heen zijn uittocht beleeft, wordt de Zone Gods uit Egypte geroepen.

Als Sodom en Gomorra worden verwoest, als Farao met heel zijn leger verdrinkt — als alle Kanaänieten moeten worden uitgeroeid en als de Baälpriesters op de Karmel worden geliquideerd, zien we de Christus, die komt om te oordelen.

Dat zijn de Messiaanse gerichten over Gods vijanden, die zich hebben verhard.

Vreselijk is het te vallen in de handen van de levende God.

Ge moet dus ook over het *oordeel* vertellen! Dat is de lijn van de aanvalsoorlogen, die Israël voeren moest.

De ongerechtigheid der goddeloze mensen wordt gestraft. En het zwaard des Heren blijkt op tal van bijbelbladzijden een zeer scherp zwaard.

'Dat hebben de Koningen ondervonden, tegen wie Abram optrok en Agag, die door Samuël wordt gedood, nadat Saul deze Kanaäniet had gespaard.

Wij moeten van de gehele Christus vertellen.

In het lijden van Israël, als het aangevallen wordt door Gods vijanden, ziet ge duidelijk het lijden van Jezus Christus

Er zijn niet alleen een paar losse Messiaanse teksten, die daar op slaan, doch heel Israëls geschiedenis is Messiaans. Wanneer ge die geschiedenis niet zó vertelt, dan vertelt ge niet uit de *bijbel*!

In het triumferen van Israël, als het in de mogendheid des Heren zijn vijanden verslaat en zelf aanvalt en wint, ziet ge de overwinning van Jezus Christus. Dat is ook Messiaans: als David Goliath verslaat en de Filistijnen bij duizenden sneuvelen. Wij verwachten immers de toekomst van Christus, die zal branden als een oven. Dan zullen Zijn vijanden zijn als een stoppelveld. Hij zal ze allen in vlam zetten.

Er is — ook in het Nieuwe Testament, — niet alleen een lieve Here Jezus, maar ook een toornende Christus, uit wiens mond het „Wee U”, klonk.

Dat is ook Evangelie, dat het rijk des Satans zal verdwijnen! Hoe hunkert ons hart naar het nieuwe paradijs. Doch daar zal niets inkomen, dat gruwel doet.

Het beloofde land was immers een stukje nieuw paradijs! Een herinnering aan het oude en een belofte van het toekomstige, midden in die barre en boze wereld van ons.

Op dat gezegende stukje aardrijk mocht alleen Gods volk wonen, met hun geheiligd zaad. Daarom moesten de Kanaänieten worden uitgeroeid.

De goddeloze heeft immers geen deel in het *rijk van Christus*!

Die Kanaänieten waren verschrikkelijk laag gezonken volken, vol onzedelijkheid door liederlijke diensten der afgoden, als weleer Sodom en Gomorra. Doch dat was niet de hoofdzaak.

De Israëlieten waren ook niet zulke braven! Doch Kanaän moest een profetie wezen, een maquette van de nieuwe aarde, die we verwachten in de toekomst van Christus. En daar zal geen goddeloze op wonen.

Theologen noemen dit de eschatologische lijn.

D.w.z. we moeten de gedachten doortrekken naar de toekomst van Christus heen.

Kom Here Jezus!

Ook voor onze kinderen mogen wij niet eindigen bij de hemel dergenen die in de Here sterven, maar we moeten hun het *volle* Evangelie verkondigen. En daarbij vergeten we niet, dat er ook een boek der openbaringen van Johannes in de bijbel staat.

Zó moeten we van David vertellen, dat we eigenlijk niet van David maar van Jezus Christus vertellen. Van zijn lijden en vernedering. Zó moeten we van Salomo vertellen, dat we het eigenlijk hebben over Christus in Zijn heerlijkheid, regerend van de zee tot aan de zee — zo ver men volk'ren kent.

En zó moeten we ook van Jozua vertellen, dat de kinderen iets verstaan van Christus, de Rechter, die komt om te oordelen en alle dingen nieuw te maken.

Behalve het lijden onder vijandige aanvallen en bedreiging (Christus in Zijn vernedering) en het triumperen in de aanval op die vijanden (Christus in het laatste oordeel) waren er in de geschiedenis van Israëls oorlogen nog zo veel *gemengde elementen*.

Ook daarover wil ik iets zeggen.

De vijandschap der heidenen werd in zeer vele gevallen door de God der historie gebezigd om Zijn eigen volk te tuchtigen. Daar zijn b.v. de chronische aanvallen uit de Richterentijd. En vooral de oorlog, die Assyrië en later Babel Gods volk hebben aangedaan.

Dat was oordeel over Israëls zonden. Dan keert Christus zich tegen Zijn eigen volk om dat met dubbele slagen te slaan. En dan zijn de heidenen instrumenten van de toornende God, die Zijn eigen volk niet spaart, als het door ongelof z'n Maker verloochent om te gaan afhoereren met vreemde goden.

En toch — dat is het wonder van Gods genade — toch lijdt ook dan de Here zelf mee met Zijn volk als geheel.

Er staat in Gideons geschiedenis dat prachtige woord „Toen kon de Here het niet langer aanzien”.

Hij deed het zelf. Hij tuchtigde Zijn volk onder de harde hand van de Amelekieten, maar als Israël dan in grote nood komt, kan Hij het Zelf niet meer aanzien. En wanneer Israël dan weerkeert tot de genadige God en zijn zonde belijdt en laat, dan duldt het weer als volk van God en strijdt het weer in Gods kracht.

Het Messiaanse element is dan weer aan Israëls kant, want de vijandschap tegen Zijn volk — ook als die gebezigd wordt om te kastijden en te louteren, — voelt de Here als vijandschap tegen Zichzelf.

Wat het dan ook is!

Want in de zonden van Gods volk en in Gods toorn tegen die zonden, maakt de Satan zich breed en tracht de gang van God door de eeuwen te storen en de Messiaanse toekomst te verijdelen. Nu eens door verleidingen.

Dan weer door verdrukkingen.

Ook als in die verdrukking het element zit van goddelijke kastijding over het eigen volk. Zo verstaat ge, waarom het in die oude geschiedenissen telkens om en om gaat. Gelijk het ook in de profetieën van Jesaja en van Jeremia onophoudelijk verspringt.

Aanzegging van gericht.

Toezegging van genadige redding.

Dit alles is de kern.

Daar *draait* het om in de oorlogsgeschiedenissen van Israël. Doch niet alleen dat het aangevallen worden en het aanvallen zelden in zuivere vorm voor kwam — en dikwijls een zeer gemengd karakter droeg — Israël werd niet alleen uit haat tegen Israëls God aangevallen, doch ook ter wille van eigen ongerechtigheid, die de Here strafte —, maar rondom deze kern van de zaak komen dan ook nog al die politieke verwickelingen en verwarringen van die oude tijd.

In de algemene-geschiedenisboeken worden deze historiën heel gewoon beschreven als politieke twisten in de sfeer van de machtsstrijd der semietische volken en volkjes tussen Nijl en Eufraat.

En die kant was er zeker ook aan.

Doch daarom staan die verhalen niet in de bijbel!

Ze staan in de bijbel *om die kern*.

Om het Messiaanse mysterie dat daar in gewikkeld was.

De zgn. historische boeken van het Oude Testament heten dan ook in de canon profetische boeken.

Ge moet zelf natuurlijk wel wat weten van de politieke verhoudingen van die oude tijd, maar in uw vertelling hebt ge vooral te maken met die profetie.

Hebt ge te maken met Jezus Christus.

Er is dan ook in al die oorlogen bitter weinig persoons-gerechtigheid. Noch bij Israël als volk. Noch bij de helden, stuk voor stuk.

Hoe vallen die helden u telkens uit de hand.

Hoe loopt die prachtige geschiedenis b.v. van Gideon in-treurig af!

En Salomo. Wel waarlijk is het Woord vlees geworden! Reeds in Zijn Messiaanse voorbereiding onder Israël!

Pas toch op, dat ge de mens niet verheerlijkt, de gelovige Abraham, de dappere David enz. Abram was wel gelovig en David was wel dapper — en dat moogt ge ook gerust zeggen. Ze waren ook voorbeelden, denkt aan Hebreëen elf, maar er moet veel meer van hen worden gezegd. Het eigenlijke van hun geschiedenis was iets anders!

Door dat ontbreken van de persoonsgerechtigheid bij de bijbelheiligen wordt gij er voor bewaard, zó te vertellen, dat uw christelijke kinderen zich zitten te verkneukelen in Gods oordelen.

Ge moogt niet alleen, maar ge *moet* ook uit volle overtuiging critiek oefenen op de bijbelse figuren en hun geschiedenis.

Juist door die critiek kunt ge nog des te scherper het beeld tekenen van Christus.

Neem b.v. Mozes.

Bij Meriba was hij een antitype van de Christus.

Daar faalde Mozes als middelaar van het Oude Verbond, doordat hij Gods bevel niet nauwkeurig uitvoerde. Hij ging bij de Here uit de pas door in plaats van te spreken tot, te slaan op de rotsen.

Wie daarvan vertelt, moet vertellen van de Here Jezus en Zijn *volmaakte gehoorzaamheid*.

En dan Jaël.

Ze slaat een pin door het hoofd van de slapende Sisera.

Afschuwelijk!

Ge kunt daarvan niet vertellen zonder weerzin. Dat was toch monsterlijk!

Zij voltrok Gods oordeel over die grote vijand van Gods volk en haar daad heeft ook zeer zeker een Messiaanse kern. „Gezegend zij Jaël, de huisvrouw van Heber” — zo zingt

Deborah in haar lied. Doch als ge daarvan vertelt, moet ge wijzen op de Here Jezus, die niet zal oordelen, dan na eeuwen lang geduld en haast eindeloze waarschuwing.

En die ook niet stiekum zal oordelen, maar publiek! En die uit de gewetens der veroordeelden volkomen zal worden gerechtvaardigd.

Samenvattende meen ik in de strafgerichten, die Israël voltrok en in de oorlogen, die Israël op Gods bevel en in Gods kracht voerde, het oordeel van de triumferende Christus te moeten zien. Daarom we dan ook die oorlogs- en gruwelverhalen in hun Messiaanse kern alleen zuiver verstaan, onder eschatologische belichting.

Hier past ons evenwel grote voorzichtigheid.

Allereerst mogen we nooit vergeten, dat het Evangelie een *blijde* boodschap is en dat Gods verbond een *genadeverbond* is.

We staan maar niet te dreigen met Gods oordelen!

Trouwens elke oordeels*bedreiging* is genadebetoon (Jona in Ninevé!)

Het Evangelie heeft uit de aard van de ernst van Gods belofte altijd de keerzijde van de bedreiging. Elke evangelieprediking heeft als achtergrond de realiteit van het oordeel.

Het woord zaligheid betekent immers: *redding*. Er is dus inderdaad sprake van verlorenheid en van ondergang.

Deze achtergrond mogen we nooit wegmoffelen. Of met vrolijke kleuren overschilderen.

Die achtergrond is volle realiteit.

Maar wij vertellen tegen die donkere achtergrond de geweldige rijkdom van Gods genade en de macht van Zijn liefde, waarmee Hij in Christus Jezus verloren zondaren zalig maakt, d.i. redt van de toekomstige toorn.

Daarbij weten wij, die leven mogen na het Pinksterfeest, meer van de verhuizing der „uren” van Christus dan b.v. een Johannes de Doper en dan de discipelen ten tijde van 's Heren omwandeling op aarde. Zij kenden de geschiedenissen en de profetieën van het Oude Testament uitstekend! En ze wisten, hoe alles van de Messias getuigde — die komen zou als de *Leeuw* uit Juda's stam, en als het *Lam* Gods, dat de zonde der wereld wegneemt. Doch de verhouding van die beide momenten en de volgorde der uren zagen zij niet duidelijk. En daarom begrepen zij Jezus' doen en laten niet en verstonden ze ook de Schriften niet.

Dat was toch ook waarlijk niet eenvoudig.

En hoe heeft de Satan niet telkens weer geprobeerd zelfs de volmaakte zelfkennis van Jezus Christus te verstoren en Zijn Messiaans bewustzijn te verwarren.

Te vergeefs.

Eerst was er Zijn heilig lijden.

Daarna komt pas Zijn gericht.

Maar daar tussen in is nog gekomen de bedeling des Geestes met het aanbod der genade.

Maar dat heden dergenade neemt niet de toekomst van het oordeel weg.

In de tweede plaats is grote voorzichtigheid vereist, opdat in onze toon toch vooral grote bewogenheid blijve. De Heiland weende over Jerusalem, nadat Hij haar oordeel had geprofeeteerd.

Zodra er iets komt van plezier in Gods gerichten, 't zij bij ons of bij onze kinderen, is het mis. Helemaal mis!

Ik weet wel, er zijn vloekpsalmen, die daar dicht aan naderen.

Maar het is een wel zéér hoog standpunt, als dat voor de volle honderd procent zuiver is.

En het is de vraag, of dat bij deze dichters zelf altijd wel zo volkomen zuiver was.

Ook deze psalmen zijn alleen te verstaan uit de mond van Jezus Christus, die tot Gods eer en tot onze Zaligheid eens al Zijne en mijne vijanden in de eeuwige verdoemenis zal werpen.

Bij Hem alleen is de volkomen zuiverheid ten deze.

Doch wie zijn wij?

Is Gods zaak zo volledig onze zaak?

En omgekeerd: is onze zaak zó volledig Gods zaak?

Weest voorzichtig met die brave knaapjes voor U!

Hun oudheidense wraakgevoelens hebben niets te maken met Gods gerechtigheid.

Wij zagen reeds hoe gemengd de elementen waren in Israëls oorlogen.

Menigmaal heeft Israël eigen zaak geheel en al vertroebeld door het voeren van puur wereldse oorlogen en het jagen naar wereldse doeleinden. De historie der koningen is vol van anti-theocratische motieven.

Dat ging zó ver, dat Jeremia het op moest nemen tegen zijn eigen volk. Ontzettend moeilijk heeft Jeremia het gehad.

Ook met zichzelf vanwege zijn onnationale prediking.

Israël voerde een pro Egyptische politiek en weigerde in

Babels bedreiging Gods oordeel te erkennen over eigen ontrouw.

Hoe voorzichtig moeten wij dus zijn, wij zondaren, als we spreken over Gods oordeel over Gods vijanden, waar wij zelf ook zo dikwijls aan de verkeerde kant staan en om onze zonden, straffen ondervinden.

En toch —

Toch was Israëls zaak Gods zaak. Terwille van het overblijfsel; de rest, die weerkeert; het heilige zaad, de lijn van de Messias.

En daarom is Israëls ondergang in Babel en de verwoesting van Jeruzalem toch werkelijk reeds het gekruisigd worden, het sterven en begraven worden van Jezus Christus in de dood.

Vandaar de profetieën tegen Babel zelfs bij Jeremia en de wederkeer van Israël uit de ballingschap, dat is *de opstanding uit de doden*.

Met sterke afkeuring moet ge vertellen van al dat imperialistische gekibbel der volkeren.

Dat politieke geknoei om de macht en dat spelen met mensenslevens ter wille van een droom, een gril van de majesteiten.

Bespaar uw kinderen de details van al dat onmenselijke leed. En al die goddeloze slechtheid van de oorlog. Daar zit niets van de Christus in.

Een oorlog is ontzettend.

Daarin vieren allerlei goddeloosheid en wreedheid hoogtij.

We hebben het aan den lijve ondervonden.

Nog veel te veel zit er in ons en in onze kinderen iets van de germaanse strijd lust.

Oude instincten worden wakker, als we vertellen van vechten en doodslaan. Jongens hebben niet alleen een lust tot avontuur, maar hebben ook aardigheid in spanning en griezelligheid.

Daar moeten we zeker niet aan toegeven. Pas ook maar op voor u zelf, want de dingen waar uw oude mens in leeft, die vertellen ook zo lekker

Oorlog — het kan bittere noodzaak zijn — als we gedwongen worden de wapenen op te nemen ter verdediging, maar het blijft verschrikkelijk.

Daar zit niets moois in. Onze jeugdlectuur is op dit punt ook niet geheel vrij van heidense restanten.

We moeten daar over open en eêrlijk spreken.

De grootste held was Jezus Christus, die leed en stierf.

Pas het offer maakt een mens groot.

Daarom zijn de zendingsverhalen zulke prachtige lectuur.

Laten we met die maatstaf meten en niet gelijkvormig worden aan het schema dezer wereld.

Er zit niets moois in al die vechtersbazen met hun ruzie's.

En wanneer ook David zich in die lijn begeeft, door het volk, (*zijn volk!*) te tellen — of b.v. water wil hebben uit Bethlehems bornput en daartoe het leven van zijn mannen op het spel zet, dan is dat een echt oosters spelen met mensenlevens.

Een door en door anti-theocratische gril.

En als David probeert in de nacht Sauls speer en veldfles te pakken, dan is dat een stunt, die de jongens wel prachtig zullen vinden — en het is voortreffelijk, dat David Saul niet doodt — maar uit het gelukken van dit stoute stukje mogen we nog niet afleiden, dat het met Gods goedvinden gebeurde.

Ook voor David stond geschreven: „gij zult de Here Uw God niet verzoeken.”

Zo schoot in allerlei geschiedenissen David keer op keer te kort in persoonsgerechtigheid en daar vinden we aanleiding in, om in tegenstelling met David het beeld van Christus des te scherper te tekenen.

Onze critiek op allerlei details in Davids oorlogen behoeven we dus waarlijk niet onder stoelen en banken te steken.

Na de uitstorting van de Geest van Jezus Christus zien wij dit alles heel scherp.

Daarom mag deze critiek van ons niet uit de hoogte geschieden, alsof wij zo veel fijner besnaard zijn van ons zelf en teer-voelig van natuur.

Dat houdt waarlijk niet over!

Wel mogen onze kinderen het weten, dat Gods volk vóór dat grote heilsfeit van Pinksteren als personen nog maar leefde bij schemerlicht van openbaring.

De Heilige Geest was er wel en werkte wel, maar was niet uitgestort.

Het gevolg daarvan was o.a. dat de eerbied voor het mensenleven, voor één enkel mensenleven zeer gering was.

Dat was gedurende heel de oudheid zo.

De eenling gold voor niets.

Zelfs duizend eenlingen hadden geen betekenis.

Dit werkte nog na in de Middeleeuwen. De heidense wereld was wreed. Daar leefde Israëel midden in en het heeft zich ook *zedelijk* niet onbesmet bewaard van die wereld.

Soms echter verbaast u ineens een woord, een gebaar van een man of vrouw (b.v. van Abigail!) om het hoge ethische niveau. Maar over het algemeen kennen ook de bijbelheiligen de Geest van Christus nog maar zeer gebrekkig.

Daarom moeten wij ons wel verplaatsen in de Oud Testamentische sfeer —, maar niet zonder afkeur voor wat niet was naar de Geest van Jezus Christus.

Niet voor niets werd het David ontzgd de tempel des Heren te bouwen.

Er kleefde te veel bloed aan zijn handen.

En Christus, Davids Zoon, is de Vredevorst.

Wel is de Here ook Krijgsman.

We zien dat weerspiegeld in Israëls oorlogen. Doch Psalm 2 wijst hier de juiste verhouding aan.

Hij mag de volkeren verpletteren als een pottebakkersvat.

Hij zal dat ook doen.

Alleen: na lang geduld.

Eerst verhaalt Hij van het besluit en waarschuwt Hij de Koningen zich te voegen onder het Messiaanse regiment: „Nu dan, handelt verstandig, kust de Zoon”.

Maar dan is daar ook: „opdat Hij niet toorne!”

Want de Here laat niet met zich spotten. Zijn Evangelie is geen loos alarm.

Men kan zijn Woord niet vrijblijvend verwerpen.

Hij zal de wijnpersbak alleen treden.

Hij, de Christus Gods.

Dit eschatologisch moment is de kern der oorlogsverhalen van het Oude-Testament, vermengd met vaak heel weinig persoonsgerechtigheid der bijbelfiguren.

Daarom moeten wij die geschiedenissen Messiaans vertellen.

Daarmee bedoel ik niet een woordje over de Here Jezus ten besluite. Maar we moeten heel onze vertelling opzetten in dat licht.

Aanbevelenswaardig is het uw vertelling te *beginnen* met wat ge over de Here Jezus wilt zeggen, om dan telkens daar weer op terug te komen.

We moeten altijd het Oude Testament Messiaans vertellen. 't Gaat altijd om Jezus Christus.

Dus ook in de oorlogsverhalen. Zijn er eigenlijk wel veel bijbelse geschiedenissen zonder oorlog, aanvallend of verde-

digend? Ja, het boek Ruth. Maar zo heel veel meer toch niet!

Want deze wereld is vol strijd.

Ook het Koninkrijk Gods heeft een strijd op aarde.

Het wordt aangevallen en het lijdt verdrukking.

Doch eens zal het ook uitwendig tot de aanval overgaan. Als Jezus komt met z'n vele duizenden engelen, als Hij komt om te oordelen.

Want Gods toorn wordt geopenbaard van de hemel over de ongerechtigheid der goddeloze mensen.

Voorzichtig moet ge daarover al vertellende spreken. Maar ge moogt deze ernst niet verwaarlozen!

Pas heel erg op voor de avonturenzucht van uw kinderen. En voor hun wraakzucht. Want kinderen zijn wreed.

Buig uzelf onder de grote ernst van die opgeheven vinger. „Wie de Zoon ongehoorzaam is zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem.”

‘Dat is de ernst van Gods liefde, die wederliefde *eist*.

Zonder die ernst was genade geen genade. En het sterven van Jezus Christus geen Evangelie. Maar de veronderstelling en de achtergrond van dat Evangelie der zaligheid is Gods straffende gerechtigheid over een wereld van goddeloosheid.

„Welzalig zij, die Sions Vorst erkennen voor hun Heer.”